

Glem bnp. I Bhutan styres regeringens politik af bnl – bruttonationallykke

I Bhutan er befolkningens lykke det styrende mål for regeringens politik. De kalder det bruttonationallykke, og selv et af verdens lykkeligste lande som Danmark kan lære noget, siger bhutanerne.

SEBASTIAN STRYHN
KJELDTOFT,
ASIENKORRESPONDENT,
TAIPEI

Hvor mange dage om ugen føler du dig rigtig glad? Hvor mange timer sover du om natten i gennemsnit? Er din privatøkonomi sund? Er du i kontakt med din familie – og med naturen?

Det er nogle af de spørgsmål, politikerne i Bhutan er levende optaget af. Det lille kongerige, som ligger klemt mellem giganterne Indien og Kina, er nemlig ved at føre et af verdens mest radikale politiske eksperimenter ud i livet.

Modsat andre lande, der måler deres succes i vækst, jobskabelse og bnp, går Bhutan op i befolkningens lykke. Faktisk så meget, at det er sat på formel og skrevet ind i landets grundlov. De kalder det bruttonationallykke – bnl.

»Økonomi er vigtigt. Men lykke er vigtigere. Derfor har vi gjort det til det styrende princip for vores udvikling, siger Dawa, der ligesom de fleste bhutanere ikke har noget efternavn.

Dawa betyder 'månen', mens hans tvillingebror hedder Nima, som betyder 'solen'. Dawa var indtil oktober politiker i Bhutans parlament, men blev ikke genvalgt. Han var næstformand for to økonomiske udvalg, men de opererer ikke helt som i Folketinget, siger Dawa, der besøgte Danmark sidste år.

»Vores lovforslag bliver gennemgået af eksperter, som vurderer, om loven følger essensen af bruttonationallykken. Økonomi er kun en del af regnestykket«, siger Dawa og uddyber:

»Hvis vi ville tjene en masse penge, kunne vi have gravet alle vores mineraler op og have fældet vores skove. Men miljøet er vigtigere.«

Bhutans stræben efter lykke er både abstrakt og helt konkret: For eksempel står der i grundloven, at mindst 60 procent af landets areal skal være skov. I Danmark er godt 60 procent af arealet dyrket landbrug, mens skovarealet udgør 14,6 procent. Dawa har selv mærket den grønne hammer, da han fik forkastet et af sine valglofter – et vejprojekt i sit lokaldistrikt. Bhutans miljøstyrelse mente, at naturen var vigtigere.

Når Bhutan kobler naturbeskyttelse til lykke, handler det dels om at undgå naturkatastrofer. Landet ligger i Himalaya, hvor skovene beskytter mod

voldsomme oversvømmelser og jorderosion. Men det bunder også i en opfattelse af, at natur gør mennesker glade:

»Vi tror på en harmonisk sameksistens mellem mennesker og dyreliv. Spirituelt tror vi på, at skovområder er hjem for ånder og andre livsformer«, siger Dawa.

Sådan måler du lykke

Nu bliver det en lille smule teknisk, men kun kortvarigt. For hvordan måler man egentlig lykke?

Bhutan har i sin model defineret 9 områder med 33 parametre, som er målbare tegn på lykke. På den baggrund laver staten hvert femte år en landsdækkende undersøgelse, hvor over 11.000 bhutanere bliver interviewet indgående om deres liv.

Der er knap 250 spørgsmål om alt muligt, såsom:

Hvor god er regeringen til at skabe arbejdspladser?

Kender du nogen, som har været udsat for en forbrydelse?

Hvor bekymret er du over forureningen i floder og søer?

Svarene påvirker direkte finansloven og den førte politik. Tag den seneste undersøgelse fra 2022 som eksempel.

Her fandt eksperterne, at 33 af i alt 105 politiske initiativer ikke så ud til at øge bhutanernes lykke. Til gengæld målte de en stor effekt af andre programmer. Det gjaldt f.eks:

■ Et udvidet sundhedsprogram for nyfødtes mødre (mål: flere dage uden sygdom)

■ En reform af minimumslønnen (mål: bedre privatøkonomi)

■ Et nyt laboratorium for politiets kriminalteknikere (mål: øget sikkerhed)

Der er tale om et nybrud, siger Milan Thomas, som er økonom ved Asia Development Bank. Han var i to år udstationeret i Bhutan og arbejdede med bankens udviklingsprojekter:

»Selv om Bhutan er et meget lille land, har det haft en stor indflydelse på verden. Det var et af de første lande, som begyndte at tænke i alternativer til bnp-måling. Nu ser vi, hvordan andre lande også overvejer at inkorporere de her tanker i deres økonomiske modeller.«

Bhutan har dog ikke forkastet vækst i klassisk forstand. Tværtimod har regeringen sat et ekstremt ambitiøst mål om at fordoble landets økonomi over de næste fem år. Det skal især ske gennem en ny økonomisk zone kaldet Gelephu, som den danske tegnestue BIG er med til at udvikle.

»Bruttonationallykke skal mere ses som en afskærmning«, forklarer Milan Thomas:

»Indekset forsøger at sikre, at udviklingen ikke sker på bekostning af miljøet, kulturen og andre nationale aktiver, som Bhutan kollektivt definerer som afgørende.«

Kan overføres til Danmark

Dermed ikke sagt, at alt er smil og glade dage i Bhutan. Ngo'er som Freedom House anklager regeringen for at undertrykke religiøse og nepalesiske mindretal i landet, mens journalister er blevet retsfulgt på grund af deres arbejde.

Økonomisk er danskere over 20 gange rigere end den gennemsnitlige bhutaner. Tusinder af unge har siden coronapandemien forladt Bhutan for at søge arbejde. Alene sidste år flyttede 1,5 procent af landets befolkning til Australien, skriver Reuters.

Dele af befolkningen er lokket i uføre, mener Thakur Singh Powdyel, Bhutan

■ Kvinder i marken synger og danser for en god høst. Naturbeskyttelse er en kerneværdi i Bhutans økonomiske model for bruttonationalglæde. Foto: Kazuki Wakasugi/Ritzau Scanpix

■ En kvinde med barn har lige stemt til valget i Bhutan, 9. januar. Den nye regering vil skabe økonomisk vækst, men uden at gå på kompromis med befolkningens lykke. Landets radikale økonomiske model kan også inspirere Danmark, mener politikere og en ekspert. Foto: Anupam Nath/Ritzau Scanpix

■ Unge munke i Bhutan. Foto: Cathal McNaughton/Ritzau Scanpix

tans tidligere uddannelsesminister, af »den aggressive bnp-hest med skyklapper for øjnene«.

»Det er indtoget af de hensynsløse massemedier, den sjælesugende reklameindustri og fristelserne fra verden udenfor, som klitrer ubehageligt til bhutanernes psyke. De er vant til det blødgørende kald fra det guddommelige«, siger Powdyel.

Et stærkt konservativt land

Bhutan er et stærkt konservativt land, hvor buddhistiske værdier og nationalkultur er skrevet ind i modellen for bruttonationallykke. Men modellen kan tilpasses, siger Milan Thomas fra Asia Development Bank:

»Bhutan har udviklet indekset med nogle af verdens førende økonomer, og det er skræddersyet til deres udviklingsfilosofi og prioriteter. Vestlige lande kan lave deres egne indikatorer, hvis der er politisk vilje til det. Til syvende og sidst er det en vægget måling af, hvad politikere og deres vælgere mener er vigtige for samfundet.«

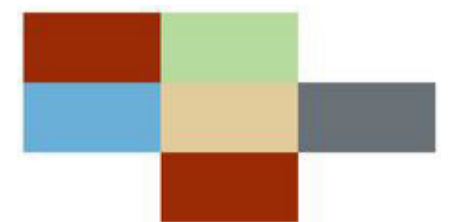
I Bhutan er det en styret proces, hvor kongen fortsat har betydelig magt, selv om landet blev et demokrati i 2008 med frie og fair valg. Men eksponenten Dawa er ikke sikker på, at mere modne demokratier har fat i den lange ende:

»Der bliver talt meget om individuel frihed, men folk taler ikke så meget om det ansvar, der følger med frihed. Statens ansvar. Individets ansvar. Politikernes ansvar. Når jeg ser ud i verden, bekymrer det mig nogle gange. Demokratiske processer er ikke fri for korruption og misbrug af penge og magt.«

Dawa mener, at selv om Danmark er et af verdens lykkeligste lande, så kan Bhutans model hjælpe os til at blive endnu lykkeligere. Minister Thakur Powdyel er enig:

»Danskerne og bhutanerne deler det samme behov for kærlighed og fællesskab. Vi passer på vores børn og deres børn og deres igen. Vi er ét i vores håb om en mere fredelig verden. Vi har den samme drøm for menneskehedens fremtid og vores planets sundhed. Bruttonationallykke taler det samme sprog i vores dybeste indre, uanset om vi er danskere, bhutanere eller andre i verden.«

sebastian.kjeldtoft@pol.dk

SERIE

Hvad er et yndigt land?

Økonomi sætter rammerne for udviklingen af Danmark.

Men hvorfor er motorveje mere værd end natur i de økonomiske regnemodeller? Hvorfor tæller tabt biodiversitet ikke med? Og skal vi sætte nationale mål for danskernes trivsel?

Politikeren giver i denne serie plads til debatten om økonomisk nytænkning, når vi stiller spørgsmålet: Hvad er et yndigt land?

Danskerne og bhutanerne deler det samme behov for kærlighed og fællesskab Thakur Singh Powdyel, fhv. uddannelsesminister, Bhutan